

Maart 2014

In het kader van belangstelling voor elkaars werk en onderlinge dienstverlening (“Hebben jullie nog een plank van zoveel bij zoveel!?”) komen de molenaars van De Jager en ’t Lam nog wel eens bij elkaar op bezoek. Om de zakken versgemalen meel vrij te houden van de vloer opdat er geen vuil en vocht in doordringt gebruikt Cees zakkenplankjes. Met een oud exemplaar als voorbeeld maakt Lourens daar in een handomdraai tien kopieën van zodat de kwaliteit van het meel in het vervolg nog beter behouden blijft. Klaar terwijl hij wacht, even nog een brandstempeltje erop en Cees kan Met zijn nieuwe spullen terug naar het Lam.

Bij een heel stevige wind werkt De Jager rustig door tot het, zelfs scheef op de wind staand, al te bar wordt (vlagerig bij Bft 7). Daarboven gaan de zaagramen te heftig op en neer (meer dan 30 slagen per minuut). Bij een molen als ’t Lam waar behalve graan gemalen (fijngewreven TUSSEN twee stenen) wordt is het ook mogelijk gerst te pellen tot gort. Dan komt er pas echt leven in de brouwerij. Zo was het op 15 februari 2014 voor het eerst in 35 jaar molenwerkzaamheden in Woudsend dat uw schrijver er tijdig van wist dat er in ’t Lam gepeld zou worden - kijken dus... Zo komt het dat deze aflevering meer het karakter heeft van ‘gluren bij de burens’ dan van een verslag van houtzaagactiviteiten.

De gerstkorrels worden aan de buitenzijde afgeslepen door een relatief snel draaiende zachte steen. De korrels vallen niet in het midden van de loper maar in een keer een emmer vol bovenop de steen. Een lading (*schoot*) wordt daartoe klaargezet in een vierkante trechter (*kaar*). Via een schuif onder in het kaar belandt de lading in een keer op de steen. Door de snelheid vliegen de korrels naar buiten en vallen naar beneden in de spleet tussen de geribbelde zijkant van de steen en de metalen binnenbekleding van de kuip. Dit pelblik zit vol met gaatjes die er met een spijker of iets dergelijks zijn ingeslagen. De vier

scherpe naar binnen wijzende puntjes houden de gerstekorrels min of meer vast zodat ze tijdens hun val van hun harde vliezen worden ontdaan. Omdat de pelsteen zo snel draait, ontstaat er door de genoemde spleet ook een luchtstroom naar boven. De korrels blijven hierdoor langer in de spleet hangen en worden dus beter geslepen. Het slijpstof wordt lekker meegeblazen, dus dit werk is niet geschikt voor mensen met gevoelige longen.

Na een minuut of zo, te horen aan het veranderende pelgeluid door de afnemende draaisnelheid van de steen, is de schoot klaar en valt die via een luikje onder de steen in de schootemmer. Deze lading gaat in een zwaai van onder de vloer naar de schudzeef waar de vliezen en het stof worden verwijderd. De gedeeltelijk kale gortkorrels worden verzameld tot de hele partij gerst een pelbehandeling heeft gehad. De hele partij gaat daarna nog drie of vier keer over de steen om tenslotte uit te komen op mooi ronde, maar flink in afmeting afgenomen *parelgort*. Door het vele werk en het grote slijpverlies was dat natuurlijk de duurste kwaliteit.

Voor de veiligheid draait een pelsteen tussen zware balken in een afgesloten ruimte onder de vloer. Het pelstof met het vele gerstslijpsel werd aan het einde van de dag verzameld en als voedsel gebruikt voor een kleine veestapel van de molenaar. Jaarlijks werden zo enkele stuks vee vetgemest. Op de foto zit Mats Faber in het gat waar tijdens het werk de schootemmer staat om een pelading op te vangen; de uitlaatklep wordt geopend met de hefboom in het midden van de foto. Daarboven bevinden zich de ronde deksels boven de pelsteen. Op dat deksel staat het vulkaar met de schuin ingestoken toevoerschuiif. Linksachter dit kaar is nog een stukje zichtbaar van de aandrijfspil van de

pelsteen. De vloer onder de steen heet de *dustvloer*. In de krappe ruimte tussen de vloeren is Mats bezig het slijpsel en de vliezen van de gerst bij elkaar te vegen.

Het werk aan de dikke es vordert gestaag en daarbij wordt de omvang van het ingegroeide rottingsgat steeds duidelijker. Het zal wat meer puzzelwerk vragen om de benodigde planken te maken uit het overblijvende hout, maar het ziet er naar uit dat het wel zal lukken. Zien doet kopen, zegt men en dat blijkt: een bezoekende molenaarsleerling uit Drenthe heeft al een aanvraag ingediend voor ook een grote tafel. De gewenste maten zullen het niet gemakkelijk maken het blad uit een stuk te maken.